

GRUDA

VSEBINA ZVEZKA 12.

JOŽA LOVRENCIČ: Božja sodba. — M. N.: Težka slutnja. — KOREN META: K vojakom. — FR. MASTNAK: Na sanišču. — FRAN KOVIČ: Klical sem te... — † Prof. Jože Kovač — DR. VIKTOR MAČEK: Naš pokret in sokolstvo na vasi. — Kotiček za dekleta. — Organizacija. — Poskusi iz naših vrst. — Za zabavo in smeh.

Celoletna naročnina „Grude“ znaša Din 30.—. Za dijake in vojake Din 20.—.
V podrobni prodaji stane „Gruda“ Din 3.—.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: Ljubljana, Cankarjevo nabrežje št. 5./I. —
Rokopise je pošiljati uredništvu, naročnino, reklamacije, oglase itd. samo upravi.
Urejuje: Marija Novakova, Linhartova ulica 20.

„EKONOM“

osrednja gospodarska zadruga v Ljubljani
Kolodvorska ulica 7

Ima v zalogi po najnižjih cenah deželne pridelke, najfinejšo banaško in domačo moko, krmila, špeč. blago in ostale v to stroko spadajoče predmete.

Zaloga vseh vrst umetnih gnojil, modre galice, prvovrstne strešne opeke iz epekarne **Ilovac**, Karlovac, ter najboljšega splitskega in trboveljskega portland cementa.

NAJBOLJSI

v materialu
in
lepih opreham
so edino

GRITZNER

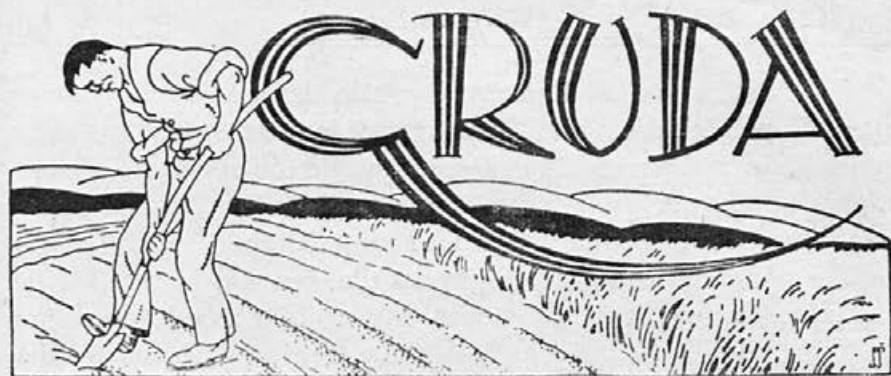
ADLER in KAYSER

šivalni stroji in kolesa za dom in
obrt, pletilni švicarski stroj **DU-
BIED.**

Ugodni plačilni pogoji - pouk brez-
plačen samo pri

Josip Petelinc
Ljubljana.

VIII

MESTČNIK
ZA KMETSKO
PROSVETO

12

Joža Lovrenčič:

Božja sodba.

Zgodovinska povest iz XVII. stoletja.

(Dalje.)

„Moj Bog, moj Bog,“ je tožila in vzdihala, „kako, da sem jaz tako nesrečna? S prsti bodo kazali za mano in mogoče še govorli, da sem jaz kriva Klemenove smrti. O, pošlji mi, Bog, smrt, ki se je nič več ne bojim! Daj, naj umrem prej, preden bi morala doživeti sramoto, da imam fanta, ki mu bo vžgano znamenje morilca za vse življenje!...“

Mati jo je tolažila, a ko ni pomagalo nič, je pregovorila moža, naj bi stopil v goro in poiskal pod Črnim vrhom Anžeta, pa ga vprašal, naj odkrito pove, če je res on ubil Miheličevega.

Oče je okleval, a končno je uvidel, da bi prišli tako že najprej na jasno, in zato se je odpravil od doma in krenil mimo Miheliča, kjer so ga ljudje, ki so postajali tam okoli zvedavo gledali in ga spraševali, kam gre. Povedal jim je in ko je izginil za ovinkom v reber, so zmajevali z glavo in menili, da mu pot ne bo pomagala in ne bo mogel rešiti hčeri ženina.

Lenka je molila, ihtela in trepetajoč čakala, kdaj se vrne oče in kako sporočilo prinese...

...

V zvoniku svetega Lenarta je odbilo devet in zvonovi so se zganili in peli Miheličevemu Klemenu zadnjo pesem, ob kateri so ga nesli v beli krsti preko trga v Gosposko ulico in zavili iz nje blizu Lipkovich v klanec proti cerkvi in pokopališču. Dolga vrsta je bila pogrebcev in tudi Lenka je bila med njimi. Branila se je iti, ker ji je bilo pretežko, a mati jo je pregovorila, češ, kaj bi rekli ljudje, in premagala se je in šla. Z Ažmanovo Mico je šla in vso pot ni spregovorila besede. Očeta še ni bilo in bojazen in strah, da je Anže res kriv, sta ji rastla v gotovost in v grlu jo je stiskalo, ko je zadrževala jok. Mica jo je gledala od strani in čeprav je bila včasih huda nanjo, se ji je soseda smilila, ko je videla, kako trpi.

Prispeli so v cerkev, položili sredi nje krsto na mrtvaški oder in župnik je odšel v zakristijo in potem pristopil in bral mašo za pokoj Klemenove duše, ki je morala tako nenadoma na oni svet. Mežnar je kakor z ubitim glasom prepeval na koru veličastno pesem smrti in sodbe, ki je polnila srca vseh z grozo in so s solznimi očmi gledali krsto, ob kateri so gorele v štirih svečnikih črne voščenke,

„O pregrozni dan jokanja,
ko iz grobnega bo spanja
vstajal grešnik, v sodbo siljen:
Bodi mu, Gospod, usmiljen!“

je končal mežnar pesem o strašnem dnevu plačila in tudi župnik je končal in odšel izpred oltarja.

Pri vratih so se ljudje zganili in začeli šepetati. Oni, ki so bili spredaj, so se ozirali in se čudili, zakaj neverjetno se jim je zdelo, kar so videli. Lipek je prišel ves zasopel in prepoten v cerkev in za njim sta bila Jelenčev in Lotričev v praznjih oblekah. Prerili so se do krste in drug za drugim pokropili Klemena in pokleknili.

Lenka je gledala Anžeta in videla, kako moli ves miren, pa je mislila in ugibala, ali je tako zakrknjen, da hoče na tak način preslepiti ljudi, ali je mogoče le nedolžen. Pa je molila in prosila Boga, da bi res bil in v molitvi se je potolažila. „Morilec ne bi prišel v cerkev, morilec ne bi kropil svoje žrtve, morilec ne bi molil, ne mogel bi, ker bi mu slaba vest ne pustila,“ se je budilo v njej upanje in če bi ne bilo radi ljudi, bi kar stopila k očetu in ga vprašala, kaj mu je Anže povedal .

mf Kroparsha

E-nazvezda gorigre, Tam pri Bellehemu,

Kaj je to za'n znamenje, Oj, nejte gledal gremo.

*Vesele praznike
in srečno novo leto!*

Župnik je prišel, ogrnjen v črn plašč, z ministrantoma iz zakrstije, se postavil ob krsto in začel peti pogrebne molitve, nakar so štirje možje dvignili krsto in pogrebci so šli v sprevodu do jame.

Tam so doživeli, česar niso pričakovali.

Župnik Lenart Mulej je prekinil molitve in tedaj se je oglasil rudniški sodnik Klemen Bobek.

„Ali sta tu Anže Jelenec in Andrejec Lotrič?“ je oprašal in pogledal po ljudeh.

„Tu sva!“ sta se oglasila oba in ljudje so se jima umikali, zakaj hotela sta se pokazati, da bi ju sodnik videl,

Ko sta obstala pred sodnikom, ju je vprašal resno in strogo, kakor bi ju ne poznal, vsakega posebej:

„Ti si Anže Jelenec, doma na Jamniku?“

„Sem, gospod sodnik,“ je odvrnil Anže.

„Ti si Andrejec Lotrič, doma na Jamniku?“

„Sem, gospod sodnik,“ je odgovoril Andrejec, kakor je slišal Anžeta.

„Ljudje, vprašam vas, ali sta govorila resnico?“ je vprašal sodnik pogrebce in čakal odgovora.

Kroparjem se je zdelo vprašanje smešno, a ker so videli, da je sodnik resen in da čaka, so se le oglasili

„Resnico sta govorila, oba poznamo, Jelenčev Anže in Lotričev Andrejec z Jamnika sta!“

Sodnik je ukazal nato odpreti krsto in odpeti in razgaliti mrliču prsa. Ljudje so z grozo opazovali to početje in se umikali, ko so zagledali grozno črno rano pod vratom in nad srcem. Tudi Anže in Andrejec sta se zgrozila, a vendar nista odmaknila oči od trupla.

Vsi so kakor okameneli in čakali, kaj bo.

Sodnik je spregovoril:

„Anže Jelenec in Andrejec Lotrič, ob truplu nekrščansko umorjenega Klemena Miheliča stojita in vidita grozni rani, v katerih se je že strdila kri. Težka sumnja je padla na vaju, da sta vidva morilca. Dokazov nimamo, da bi vaju mogla kar tako prijeti posvetna gosposka, zato smo sklenili, da morata na božji sodbi, kateri bodo priča vsi pogrebci, izkazati svojo nedolžnost. Pri tem morata priseči pri Bogu vsemogočnemu in vsevednemu in še pri teh ranah, na kateri položita roke, da nista kriva. Ali si upata pri-

seči, ne da bi hotela pogubiti vsak svojo dušo in priti iz strahu pred časno kaznijo ob večno zveličanje? Odgovorita!"

Skozi vrste pogrebcev je šla radovednost, vzpenjali so se na prste, da bi videli, kakšna sta ta trenutek Anže in Andrejec in kaj bosta odgovorila. Lenka je drhtela in se oprijela Ažmanove Mice, ki je dvigala glavo in gledala na krsto, obenem pa jo tolažila.

„Upava si in sva pripravljena, ker o umoru nisva nič vedela, dokler naju niste poslali iskat in nama ni še Lipek potrdil, kaj se je zgodilo, ko je prišel izpod Črnega vrha na Jamnik!“ sta povedala.

„Dobro,“ je rekel sodnik in ju pozval, naj položita roko vsak na eno rano in naj govorita za njim prisego.

In je začel:

„Pri Bogu vsemogočnemu in vsevednemu, pri zveličanju svoje duše in pri ranah, ki so vzele Klemenu Miheliču življenje, prisegam, da nisem dvignil orožja nadenj in nisem kriv njegove smrti. Tako mi Bog pomagaj!“

Glasno sta Anže in Andrejec ponavljala za sodnikom prisego in razločno in njun glas ni razodeval prav nikakega nemira, po čemer bi mogli pogrebci sklepati, da sta kriva.

„Tako, sedaj odmaknita roko z rane, da bomo videli in se prepričali, ali sta prisegla resnico!“ je ukazal sodnik.

Anže in Andrejec sta odmaknila vsak svojo roko, ne da bi vedela, po čem se sodnik prepriča še o resnici.

Sodnik je pristopil k odprti krsti, se sklonil nad njo in pogledal, kako je z ranama.

„Rani sta ostali črni, nič nista zakraveli, ko sta držala Anže Jelenec in Andrejec Lotrič na njima svoji roki. Anže Jelenec in Andrejec Lotrič, oba z Jamnika, sta prestala božjo sodbo in izpričala svojo nedolžnost, o čemer se lahko vsak prepriča!“ je razglasil sodnik pred pogrebci izid sodbe in pozval župnika, naj tudi on pogleda rane. Župnik je pogledal in potrdil, da so prav take, kakršne so bile, ko so razgalili Klemena. Tudi Mihelič se je hotel prepričati, če Bog res ni dal nikakega znamenja in potrdila njegovi sumnji, in ko je videl, da ga res ni, je ves strt dal Anžetu in Andrejcu roko in ju prosil vpricho vseh Kroparjev, naj mu odpustita, da ju je sumil v svoji žalosti tako težkega zločina.

Anže in Andrejec sta bila ginjena in sta mu odpustila sumnjo in še vso jezo, ki jo je prejšnje čase stresal nad oba.

Lenka se je oddahnila in težak kamen se ji je odvalil od srca in nič več žalosti ni bilo v njem, čeprav so isti trenutek zamolkli udarci pričali, da zabijajo spet krsto, ki so jo nato pogreznili v jamo in je župnik vrgel nanjo prvo lopato blagoslovljene prsti...

* * *

Pet let je minilo. Stari Mihelič je umrl in pokopali so ga poleg sina. Lenka je že gospodinjala pri Jelenčevih na Jamniku in ko je prihajala v Kropo, ni mogla prehvaliti Anžeta, kako dober mož je. Tudi Prata je hvalila Anžeta in Lenko, zakaj nikdar ni odšla od od Jelenčevih prazna.

Lepega popoldne je prikrevsal iz Karlovčanove krčme postaren mož z bergljami. Hlačnico leve noge je imel spodvito in privezano. Ni je rabil. Z desno nogo in bergljami je hodil po svetu.

Karlovčan mu je zaklical z vrat:

„Gori pri vratih na desno Peer dobiš oba groba, na Jamniku pa pri Jelenčevih te bosta Anže in Lenka vesela!“

Peer je prikrevsal na pokopališče, pomolil na grobeh in prosil Klemena in starega Miheliča odpuščanja, češ, da ga je sodil Bog, ki ne ostane nikomur dolžan in plača vsakega tako, kakor je zaslužil.

Ko so Kroparji spoznali Peera, ki je bil ves spremenjen, jim je moral pripovedovati, kod je hodil in kje je izgubil nogo. Priznal jim je vse in še jim je na dolgo in široko pravil, kako ga je začela gristi vest in ni našel nikjer miru, dokler ga ni šel iskat tja, kjer ga je najmanj. V vojno. V Valenšteinovih vrstah, je povedal, se je boril proti luterancem, čeprav je bil včasih njihove vere, ki jo je pustil; odkar mu je krogla iz štuka odnesla nogo, se je umiril in imel je le eno željo še, da bi mogel v Kropo, kjer bi prosil starega Miheliča odpuščanja, pa naj napravijo potem z njim, kar hočejo.

To so izvedeli Kroparji in še marsikaj, ker Peer je potem odšel k stricu v Železnike. Nihče ga ni več zasledoval ne radi dražgoškega krvavega žeganja in ne radi Miheličevega Klemena. Zato je pogosto obiskoval Kropo in tudi pri Jelenčevih je bil stalen gost. Neredko so ga našli pod Sveto soboto, kako je klečal ob poti, se jokal in molil, da bi mu bil Bog po smrti milostljiv sodnik...

K O N E C.

M. N.

Težka slutnja.

*Leno udarjajo kaplje deževne ob okno.
Na vrtu samotnem klonejo rože;
udano polegla na zemljo so mokro
in gledajo k nebu
in nemo tože.*

*Tiho se plazijo sence v izbo samotno.
Po srcu grabijo roke ledene.
Umikam se jim
in se z njimi borim.
Toda — pretesne so stene
in solnca ni več
in lučke ni tudi nobene.*

Koren Meta:

K vojakom.

Hoj, fantje! Štirje in štirje v vrsto! In glave pokonci! Vsak dan ne gremo k vojakom... Jože ne drži se tako klaverno! Klobuk postrani, pa zavriskaj, da te bo slišala Francka, ki ti je dala najlepši pušeljc. Da bo vedela, da si fant od fare in se bo prenehala jokati v svoji kamrici. — Tako! Zdaj pa za menojo!"

In Miha je stopil pred svoje fante in nategnil harmoniko:

„Oj zdaj gremo, oj zdaj gremo..."

In pesem je zazvenela preko travnikov in cvetočih poljan, kakor da se poslavlja od njih s tiho ljubeznijo, kot da bi jih poslednjič je še hotela objeti in rahlo pobožati, kot zvesto, ljubljeno dekle.

„Oj zdaj gremo, nazaj nas več ne bo.“

„Ti Miha,“ se je nagnil Fronc ves nemiren k harmonikarju. „Kaj praviš, me bo Milka čakala dve leti? Ko sem jo danesvprašal, se mi je samo nasmejala.“

„Tiho bodi Fronc. — Seveda te bo čakala. Poj in vriskaj, kaj boš tuhtal!

Pušeljca pa mora bit'
zelen al' plav,
z njim bom slovo jemal..."

Fronc se je vzravnal in se okrenil. Za njim so se med zelenjem v jutranjem solncu belile hišice rodne vasi. V daljavi so se dvigale sinje planine in nad njimi je plaval bel oblak. Od nekod se je slišal vesel smeh.

„Naprej Fronc!“

Tovariš za njim ga je sunil, da se je opotekel. Sklonil je glavo in hitro stopil naprej. Zagledal se je v sivo cesto, ki se je vila pred njim preko travnikov, dokler se ni izgubila v zelenjju gozda

„Miha, povej mi, kaj sta imela včeraj z Milko? Zakaj je zardela, ko sem prišel k vama? Če me ima še rada, kot mi je zadnjič rekla, potem...“ Fronc se je zazrl v daljavo in ustni sta mu zatrepetali — „potem bosta dve leti, kot hip. Vedel bom, da me čaka in misli na me. Če pa ne, če ima tebe rajši, potem bodi srečen z njo. Ne bom vama na potu. Šel bom v svet, vseeno kam.“ In s svojo dolgo, suho roko si je šel preko čela.

„Čuden si, Fronc. Kaj naj bi imel z Milko! In otročji si. Poj z nami in vesel bodi!“

In harmonika je zapela razposajeno, kot bi bila pijana mladosti in veselja. In Miha, najlepši fant na vasi je zavriskal, da je odmevalo preko njiv in je škrjanček prenehal sredi svoje najlepše pesmi.

Fronc je pogledal Miho. Njuna pogleda sta se srečala in Miha je videl, kako so Froncove oči žalostne in hudo mu je postalo zanj. Vedel je da Milka Fronca ne ljubi, da se smeje njegovi visoki, koščeni postavi, njegovim dolgim opletajočim rokam in nerodnim klecajočim korakom. Ugajalo pa ji je, da ji je hodil pod okno pet. Fronc je med vsemi fanti na vasi najlepše pel.

Pred fanti je hitela bela cesta skoz gozdove. Fronc jih je gledal in zdelo se mu je, da niso bili še nikdar tako lepi, kakor danes. Prijetno težak vzduh po smoli in vlagi je prihajal iz njihovih zelenih globin.

Iz gozda je prižuborel potoček. Zelene vrbe so se sklanjale preko njega.

Fronc se je nasmehnil.

— Da tu sva počivala z Milko, ko sem ji pomagal peljati voziček. Pod večer je bilo in tedaj me je prosila naj ji pojem. Zapel sem ji. Potem, ne vem kako je bilo, sem se sklonil k njej in po poljubil in še za šopek sem jo prosil. Obljubila mi ga je in se mi smehljala. — Dala mi je šopek, ko sem se sinoči poslavljal od nje. Tako rdeči

so njeni nageljni in tako veliki! Lepših in bolj rdečih nima nobeden. Fronc se je smehljal...

Daleč zadaj je ostala vas, daleč so ostali domači travniki, njive in gozdovi.

Prišli so na kolodvor. Fantje so stopili v krog. Sredi kroga je stal Miha in igral:

„Adijo, pa zdrava ostani...“

„Daj mi harmoniko, Miha, da zaigram še jaz.“

Fronc je stopil v krog in prijel harmoniko. Ozrl se je proti domači vasi in zaigral. Kaj je igral, sam ni vedel. Vedel je le, da mora v pesmi povedati to, kar mu kipi v duši, da se mora še enkrat posloviti od vsega, kar mu je drago: od Milke, ki jo ljubi, od njiv, ki mu razorane pošiljajo svoje duhteče pozdrave, od travnikov, ki valove v jutranjem solncu, od gozdov, ki šume in si pripovedujejo o prvem nerodnem Froncovem poljubu, ki ga je dal Milki, ko sta počivala kraj potoka. O vsem tem je pela njegova pesem. In pela je še več. Pela je o lepih večerih, o fantih vriskajočih na vasi, o rdečih nageljnih, cvetočih na oknih deklet, o ljubezni, pela je o mladosti, o slovesu in pritajenem joku in o prostorni in sivi kasarni, ki jih čaka tam v velikem mestu...

Fantje so stali okoli njega in molčali. Pesem se je dotaknila njih src in rana slovesa je še bolj zakrvavela.

Prihrumel je vlak.

„Oj zdaj gremo, oj zdaj gremo...“ Fantje so se pojoč vsuli v voz. Le Fronc je stal, držeč harmoniko v roki, gledal v daljavo proti domačiji in se smehljal.

„Fronc, hitro! Vlak se pomika!“

Fronc se je ozrl. Oči so mu žarele, ustni sta trepetali in roki sta mu mrzlično drhteli. Pognal se je na voz in se hotel oprijeti držaja, toda zgrešil ga je in padel pod drveče kolesje.

„Fronc, Fronc!“

Vlak je drvel naprej. Sredi tira pa je ležal Fronc, z glavo naslonjeno na harmoniko. Rdeči nageljni so se namakali v topli krvi. Nič ni čutil bolečine, njegove širokoodprte, osteklenele oči so gledale v daljavo in njegove obledele ustnice so se pokojno smehljale.

Fr. Mastnak:

Na sanišču.

To jim je v veselje! Sani v dol drče,
par hipov — in že so v dolini;
nazaj pa jih vlačijo makar kleče
po zmrzli in spolzki strmini.

In če že kdo pade na hrbet, obraz,
četudi prebije si čelo
pa drugi zastavi sani v novo gaz —
in vozi naprej se veselo!

Otroci se sankajo le po saneh,
se s tem veselijo — krepijo!
Odrasli tekmujejo v svojih strasteh —
si z njimi življenje morijo.

Fran Kovič:

Klical sem te . . .

Klical sem te ko je solnce vzšlo,
klical sem te ko umrl je dan,
klical sem zvečer te in ponoči —
pa vselej, vselej zaman.

Potem si prišla.
Kakšna žalost in kakšna bolest
je v tebi bila,
da si hodila povesod drugod,
da nisi prišla mi nikdar na pot
ko sem te vedno iskal in povesod?!

Ne hodi odtod!
Poti so prašné.
Položi glavó
na moje srce
in dobro ti bo.

† Prof. Jože Kovač,

naš delavni in požrtvovalni sotrudnik v Novem mestu, je na praznik, dne 8. decembra nenadoma umrl. Z njim je izgubil naš pokret enega najzvestejših in najpožrtvovalnejših delavcev. Bodi mu ohranjen blag spomin.

Dr. Viktor Maček:

Naš pokret in sokolstvo na vasi.

Naša organizacija vrši tako po svojem osrednjem odboru kakor po društvih na vasi važno prosvetno delo. Nismo pa na polju prosvete edini orači, ke se s sličnimi cilji na vasi pečajo še druge organizacije. Napram tem našim tekmečem in sodelavcem je organizacija privzela kot osnovno načelo, da naj bo med nami pri prosvetnem delu na vasi plemenita tekma ter naj se pri tekmovanju izognemo vsakim sovražnostim, kajti prosvetno delo nam slične organizacije ima prav enako vrednost kakor imata dva pšenična klasa enakorodnih sosednjih njiv enako vrednost. Dobro uspeli tečaj, posrečena dramatska ali podobna prireditve ima za vas pred občnostjo prav isto vrednost, pa naj jo priredi poljubno društvo. Zato je umevno, da hočemo prijaznega sodelovanja in združenja skupnih moči, kadar naj se na vasi doseže cilj, ki ga napor zgolj ene organizacije ne more doseči. To načelo je Zveza s svojimi društvi vedno zagovarjala napram že obstoječim društvom na vasi kot so: pevska, tamburaška, prosvetna, gasilska in podobna društva.

Od zadnjega Zvezinega občenege zbora pa se je k prosvetnemu delu na vasi pridružil nov činitelj, nov sodelavec in tekmovalec. Z zakonom o Sokolu Kraljevine Jugoslavije so bila likvidirana vsa bivša telovadna društva, v našem območju predvsem bivši Jugoslovanski Sokol, društvo Orel, ter je bila oživetvorjena skupna državna telovadna organizacija Sokol KJ. Kakor je znano, sta organizacijski delavni obliki Sokola — društvo in četa. Predvsem je četa namenjena širjenju sokolskega pokreta na deželi. V resnici je od ustanovitve novega Sokola sem bilo po naših vaseh organiziranih

že dokaj sokolskih čet. Jasno je, da je bilo treba Zvezi ter njenim društvom napram temu novemu činitelju zavzeti primerno stališče. To pa še posebno, ker so se ponekod pojavljala mnenja, da si naša društva ter Sokolska četa na vasi preveč konkurirata, če ne celo vsled sličnih ciljev izključujeta.

To vprašanje rešimo, če si ogledamo na kratko jedro in cilj SKJ in ga primerjamo s smernicami in programom naše Zveze in društev ter s cilji našega pokreta.

Uvodno zakonito določbo o ustanovitvi Sokola glasi: Za telesno in moralno vzgojo državljanov se ustanavlja viteška organizacija z imenom SKJ. Vsi nadaljni pravilniki ter poslovniki, s katerimi se je nova organizacija izvedla v življenje to obče načelo samo tolmačjo. Tako beremo v drugem členu pravilnika o sokolskih društvih: Svrha društva je, da sporedno z vzgojo telesa in duha po sokolskem sistemu pospešuje telesno zdravje, moralo in nacionalno zavest državljanov Kraljevine Jugoslavije. Ta načela pa širše obravnavajo razne sokolske brošure, ki pa končno izzvenevajo vse v skupnem načelu. Organizacija Sokola stremi tedaj za tem, da s telesno vzgojo ter z vzgojo duha pospešuje narodno zdravje ter narod in poedince krepí in pripravlja za življenjski boj. Nič manj važna naloga Sokola je dviganje državljanske zavesti, krepitev čuta pripadnosti k naši skupni državi, skratka državljanska vzgoja v ožjem smislu. Taka vzgoja je bila potrebna še v starodavnih državah, kaj šele v naši mladi, komaj dobro desetletje obstoječi državi, v kateri je treba prepojiti vse, nekoč po raznih državah raztresene sestavne dele, z enotnim duhom in voljo. Pomen državljanske zavesti razvidimo najlažje iz primere v malem z rodbinsko zavednostjo. Le rodbina, katere člani se vzajemno podpirajo je na vasi cenjena, vsakdo pa obsoja sina, odnosno očeta, sestro ali brata, če med njimi ni sporazuma ter če svoje spore iznašajo v javnost. Taka razdvojena družina tudi uspevati ne more. Kakor je tedaj važna rodbinska skupnost, tako važna je državljanska skupnost, kajti zavedati se moramo, da tvorimo državo mi državljani, zato moramo imeti tudi razumevanje za cilje in za potrebe države, ki je naša narodna država. Ker je pri nas taka zavest še šibka in ker je telesno vzgojno delo Sokola za narodno zdravje ter za narodni ponos neprecenljive vrednosti, je jasno, da je Sokola rodila nujna potreba. Zato mi ta pokret upoštevamo, ter z njim kot celota in tudi kot posamezniki aktivno sodelujemo.

Svojevrstna potreba je tedaj rodila novo sokolsko organizacijo. Kaj pa je rodilo naš pokret? Prelom s starimi načeli in naziranj, gospodarsko trenje po prevratu ter dejstvo, da je kmetijski stan ona sestavina naroda, ki predstavlja za narod bogat vir telesnih in umstvenih sil in gospodarskih dobrin s katerimi se narod in država neprestano regenerirata in obnavljata, vse to je kmetu vzbudilo zavest, da mu v narodu, v družbi in v državi pripada odlična vloga. V gospodarstvu predstavlja kmetovo delo prvobiten način pridobivanja. Produkti njegovega dela so neobhodno potrebni, kar je živo pokazala baš vojska. Pa tudi po številu je kmečki stan najštevilnejši v naši državi. Zato je probujajočega se kmeta tembolj osupnilo, ko je moral v pretekli dobi ugotoviti, da so čestokrat baš interesi kmeta n njegovega stanu najbolj zastopani. S prirojeno bistrostjo našega naroda je kmet, posebno pa mlada generacija ugotovila, da je temu zlasti kriva nadrejenost mesta napram vasi in podeželju skoraj v vsakem, predvsem pa v kulturnem oziru. V državi so pač delili kruh oni, ki so bili v javnem življenju najbolj veščji in okretni, to pa so mogli biti le tisti, ki so tako svoje, kakor interese drugih, točno poznali ter bili dovolj okretni, da so si pri delitvi kruha in oblasti, čeprav po navadi v manjšini, znali zagotoviti prvo besedo in mesto. Kmet pa, navezan na svojo grudo in trdo delo, je mislil, da se ne utegne pečati z javnimi vprašanji, da je zato premalo spreten in preneroden, je pustil svojim meščanskim ali pomeščanjenim voditeljem, da so mislili zanj po svoji, ne pa po kmetovi glavi. Umevno je bilo, da so tako od kmetovega kruha odpadale zanj čestokrat le drobtine. Tedaj pa je doraščajoča mladina uvidela in z vso silo občutila živo potrebo po osamosvojitvi, spregledala nujnost, da se nauči misliti ter odločati po lastni glavi ter po lastnih interesih seveda v skladu z interesi ostalih stanov. V zavesti, da jo bo za tako javno delo usposobila samoizobrazba ter prosvetno delo, da bo svoj ugled pridobila le z samovzgojo ter z vzbujanjem spoštovanja do kmečkega stanu in do kmečkega dela, se je naša podeželska mladina vrgla na delo. Vzklil in vzrastel je naš kmečko-mladinski pokret. Gospodarske krize ter kulturna kriza je pa tudi šolanemu inteligentu pokazala, da zastopavanje kmečkih interesov, interesov večinskega dela naroda in države nujno vodi v zlo za celoto. Z veseljem ugotavljamo, da ima baš sedanja vlada zato širokogrudno razumevanje kar nam kaže tako zakonodaja, kakor tudi javna uprava. Umevno

je, da tudi privatna incijativa in delavnost šolane inteligence ne sme zaostati, tako, da smo se v mladinskem kmetskem pokretu ramo ob rami znašli šolani inteligenti z prirodno inteligenco našega podeželja. Pokret, pričet pred nekaj leti, se je razmahnil preko dežele ter krepko napreduje po svojih ognjiščih — društvih kmetskih fantov in deklet. Do te popolne duhovne, kulturne in materialne osamosvojitve kmeta in njegovega stanu se še nismo povzpeli, zato tudi potreba našega pokreta ni še prenehala. Naša organizacija ima v dejanskih razmerah še vedno razloga za svoj obstoj ter pravico, da se še dalje in še bolj poleg vseh drugih organizacij na vasi uveljavlja. S tem pokretom se namreč vzgaja mlada generacija našega podeželja, da bo sposobna zagrabititi za javno delo v občini, banovini, državi ter v vseh drugih javnih ustanovah, kadar bo nujno morala vstopiti v dolžnosti in pravice stare generacije. Zato je delo našega pokreta obenem važno za kmeta kakor za narod in državo.

Vidimo tedaj, da sta upravičena tako sokolski kakor naš pokret. Za njuno razmerje na vasi naj jasno velja ono načelo o soglasju, ki sem ga uvodoma pribil. Med nami in med sokolskimi četami na vasi so pa še ožji stiki. S tem, da pripravljamo mladino za javno delo, jasno vršimo važen del državljske vzgoje, podpiramo sokolsko organizacijo pri njenem osnovnem cilju, po drugi strani pa Sokol svojega smotra ne dosega samo z telesno vzgojo temveč tudi z duševno vzgojo t. j. s prosvetnim delom. Tudi praktično lahko privzame Sokol za svojo telesno vzgojo lepe motive iz gibov kmečkega dela, saj smo to delo baš mi prvi začeli proslavljati z tekmami koscev in žanjic. Temeljni cilji obeh organizacij so torej različni, vendar ne nasprotni, končna svrha — blagostanje naroda in države nas pa združuje.

Odnosaj med sokolskimi četami na vasi in med našimi društvi more biti tedaj samo eden — prijateljski. Umevno je, da bomo svoje sile posvečali predvsem uspevanju naših društev in našega pokreta, zato bomo še dalje ustanavljali naša društva povsod tam kjer jih še ni in bomo posvečali svojo skrb društvom kjer že obstojajo. Ne bi pa bilo smotrno ovirati razvoj sokolstva tam, kjer ga razmere same priključijo v življenje. Kot člani društev, bomo vedno aktivno sodelovali v sokolskih vrstah, kot člani Sokola pa tudi vedno v naših društvih.

Ambicija posameznikov, v Sokolu in v naših društvih, ten medsebojnih gdnosajev ne sme kaliti. Saj je skladnost tudi praktično dosegljiva kar nam potrjujejo mnogobrojni primeri z dežele,

kjer sodelujeta sokolska četa in naše društvo v najlepši harmoniji. Ker je pa seveda ustanavljanje sokolskih čet prepuščeno posameznikom, se pojavlja nevarnost, da ti posamezniki dajo ustanovitvi ter delu čete drugačno vsebino, kakor jo organizacija Sokola sama predvideva. V obče je sokolska organizacija vsedržavna in vsenarodna, torej je iz vidika stanovskih in slojnih odnošajev nujno solidaristična. Baš pri sokolski četi pa dela sokolska organizacija od tega tihega načela izjemo v prid kmečkemu stanu, v prid podeželja v obče. Člen 2. pravilnika sokolske čete izrecno povdarja, da v moderni obdelavi in gospodarstvu zemlje leži blagostanje poedinca, ki je osnovni pogoj za dobrobit naroda in države in za pravilen razvoj sokolske organizacije v selu. S tem izrazitim načelom člena 2. pravilnika sokolske čete, pa se v praksi čestokrat pojavljajo nasprotstva s tem, da poedinci, ki podvzemajo organiziranje sokolskih čet na vasi, po večini niso pravi kmetje, temveč trgovci, gostilničarji, obrtniki, deželski inteligent in podobno. Oni pa radi vsled svoje drugačne stanovske usmerjenosti, že od početka zavajajo v stran od načela izraženega v čl. 2. pravilnika o sok. četah. Ker pa vemo, da igra pri vsaki organizaciji odločilno vlogo tisti, ki v njej deluje in se zanjo žrtvuje, naj člani naših društev, čim pride do ustanavljanja sokolske čete, pri tem aktivno sodelujejo, tako da že od vsega početka ne bodo mogli nastati spori. S tega vidika naj bi tudi sokolska društva in župe posvečala veliko pozornost izbiri organizatorjev sokolskih čet na vasi, pri čemur naj bi sokolski organizaciji služila ona vez, ki jo ima naša Zveza po odličnih predstavnikih sokolske misli s sokolsko organizacijo.

Tako sodelovanje po istih osebah naj bi se praktično pokazalo tudi pri delitvi dela. V tesnem sodelovanju med sokolsko četo in našim društvom na vasi naj se akcija obeh organizacij spravi tako v sklad, da se naše društvo v izrazito sokolsko delo kot društvo samo po sebi ne umešava, sokolska četa naj se pri prosvetnem delu, ki sicer spada tudi v njen program, ki pa ni tako bistven, kot pri naših društvih, poslužuje naših organizacij na vasi. Tako ozko sodelovanje bi bila najlepša rešitev razdelitve dela na vasi.

Kakor vidimo ni načelne razlike niti praktične ovire, ki bi motila ali onemogočala lepo sožitje med našimi društvi in sokolskimi četami na vasi. S tega vidika bomo spremljali sokolski pokret na deželi in bomo prepričani, da s tem najbolje služmo svoji ideji ter obenem napredku naroda in države.

Že v 10. številki našega lista smo opozorili naše ženstvo na knjižico, ki je nedavno izšla pod naslovom pripravlanje mlečne hrane. O važnosti mleka kot ljudske hrane ne bomo obširno govorili (tudi o tem je bilo že pisano v naši Grudi), povdariti pa moramo vendarle še enkrat, da je mleko eno najvažnejših človeških hranil. Saj ga je narava sama določila kot prvo in polnovredno hrano za veliko množino živih bitij: za ljudi in za vse živali iz reda sesalcev. Pri nas se mleko še vse premalo ceni. Smatra se, da je potrebno otrokom, starcem in bolnim ter slabotnim ljudem, v resnici pa je mleko zdrava, redilna in cenena hrana pravtako tudi za odrasle. Marsikateri možak bi svojemu zdravju bolj ustregel, če bi zpil skodelico hladnega mleka, nego da žejen in po težkem delu zvrne vase merico žganega. — Tudi sta živinoreja in iz nje izvirajoče mlekarstvo važni in prinosni panogi našega gospodarstva. Ako bomo torej porabili mnogo, še več mleka kot doslej in to v mestu in na deželi, bomo imeli povsem zdrav naraščaj in naša živinoreja, naše mlekarstvo se bosta nujno izboljšala.

Na deželi, pa tudi v mestu, je pripravlanje mlečnih jedi, še vedno preveč enostavno in enolično. V kmečki hiši se uživa skoro le kuhano mleko in kislo mleko in to ali samo, ali pa z žganci s krompirjem, in v močniku (soku) in kaši. V mestih poznajo razven tega še mlečen riž, mlečen zdrob in nekaj močnatih jedil pripravljenih s sirom. Temu pomanjkanju receptov (zapisov) za mlečna jedila je hotela odpomoči Štefka Humekova s knjižico: Pripravlanje mlečne hrane. Priporočamo, da si knjižico same nabavite, vendar bomo v naslednjem navedli tudi nekaj zapisov, ki naj vam pomagajo, da svoji družini postrežete z nekoliko pestrejšim jedilnim listom.

Kislo mleko je — ako imamo goste — okusnejše servirano v posameznih manjših skledicah. Zato že sveže mleko nalijemo v enake manjše posode, Ne pustimo ga predolgo kisati. Čim se strdi je najboljši. Kislega mleka, ki mu je smetana že potemnela in že plesni, ne postavljaj pred gosta!

Mlečna juha. Sestavine: 7 dkg masla, 5 dkg moke, $\frac{1}{2}$ l vode, $1\frac{1}{2}$ l mleka, 5 dkg kruha. — V maslu opravimo moko svetlorumeno, zalijemo prežganje najprej z vodo, dalje pa z mlekom, malo solimo in pustimo, da prevre. Na mizo jo postavimo z oprazenimi krušnimi kockami.

Mlečna juha iz drobtin. Sestavine: 1 skodelica drobtin od črnega kruha, 1 l vode, 1 l mleka, 6 dkg presnega masla, sol, 1 rumenjak. — Drobtine skuhamo v vodi v gosto. Prilijemo vrelo mleko, dodamo maslo in malo soli. Vse skupaj dobro premešamo in dodamo juhi, predno jo damo na mizo, 1 rumenjak.

Juha iz kisle smetane. Sestavine: $\frac{1}{4}$ l kisle smetane, 3 žlice moke, $\frac{1}{4}$ l vode, 1 l mleka, sol, kruh. — V kislji smetani zažvrkljamo moko, to razredčimo z vodo ter vse skupaj vlijemo med vednim mešanjem v vrelo mleko. Ko zavre, osolimo in postavimo na mizo s krušnimi kockami

Juha iz kislega mleka. Sestavine: $1\frac{1}{2}$ l vode, 1 dkg kumne, sol, 3 dl kislega mleka, 2 dkg moke, $\frac{1}{4}$ l smetane, 30 dkg krompirja, slana voda. — V vodo denemo kumno in sol ter zavremo. Potem dodamo kislo mleko v katerem smo zmotali moko. Ko juha zavre, prilijemo kislo smetano ter kuhan, olupljen in na kocke zrezan krompir.

Krompir v mleku pečen. Sestavine: 1 kg krompirja, 6 dkg masa, 1 l mleka, sol, muškati. — Surov, olupljen in na listke zrezan krompir denemo v pomazano posodo (kozico). Mleko, maslo, sol in muškati prevremo, vlijemo na krompir in ga pečemo 1— $\frac{1}{4}$ ure v ne prevroči peči. To je lahko samostojna večerja.

Riž s sirom. Sestavine: 15 dkg mastnega sira, $\frac{1}{2}$ l mleka, 3 dkg masla, 50 dkg riža, 3 jajca, sol. — Skuhamo na vodi opran riž in maslo napol mehko. V pomazano kozico naložimo eno plast riža, nanjo plast nastrganega sira, zopet riž i. t. d. — ko je kozica polna, zmešamo v mleku jajca, polijemo po rižu in ga pečemo v pečici 10 minut.

Cmoki z skute. Sestavine: 40 dkg skute (mehkega sira), 13 dkg moke, 6 dkg drobtin, 2 jajci, sol, 2 dkg masla, 3—4 žlice kisle smetane. Skuto zmešamo z jajci in smetano in dodamo drobtine in moko. Iz tega testa delamo z roko male cmoke, ki jih kuhamo par minut v vreli vodi. Kuhane položimo na krožnik in polijemo z razbeljenim maslom.

Hrenova omaka. Sestavine: 4 dkg masla, 3 dkg moke, pol korenine hrena, $\frac{1}{4}$ l mleka, 1 žlica smetane, muškati, sol. — V maslu dušimo moko, zalijemo polagoma z mlekom in kuhamo 10 minut, nato dodamo hren, pustimo vreti še 5 minut in dodamo še kislo smetano in začimbe.

Zdrobovi kolački. Sestavine: 19 dkg zdroba, $1\frac{1}{4}$ l mleka, 20 dkg masla, 4 dkg sladkorja, limonove kožice, 1 jajce, drobtine, mast za crenje. Zdrob skuhamo v vrelem mleku v 20 minutah. Nato dodamo maslo, sladkor lim. kožico. Vsujemo to gosto tvarino na desko. Ko je mrzla, jo pomokamo in razvaljamo 1 cm na debelo. Iz nje izrezujemo z obodcem okrogle kolačke, ki jim na sredi naredimo z manjšim obodom luknjo, da dobimo obročke. Te obročke pomakamo v jajce in v drobtine, ocvremo na vroči masti in posipamo s sladkorjem.

Od Kmetijsko-gospodinjske šole v Št. Juriju ob j. ž. smo prejeli sledeči dopis:

Kmečkim dekletom! Vendar se je uresničil stari načrt slovenskih gospodarskih krogov bivše Štajerske, ki so zahtevali že ob ustanovitvi kmetijske šole z njo združeno gospodinjsko šolo. V jeseni l. 1930 se je začelo novo poslopje graditi. Zdaj je poslopje dovršeno, pripravlja se še za notranjo opremo in potrebni inventar. Kr. banska uprava je potrdila začetek šole v januarju ali začetkom februarja prihodnjega leta. Zaradi zakasnitve gradbenih del bo prvi tečaj trajal le

7 mesecev, vsi nadaljni pa po 10 mesecev in se bodo redno začeli začetkom oktobra.

Tudi ta kmetijsko-gospodinjstva šola ima v prvi vrsti namen, izobraziti kmečka dekleta za dom, za bodoče gospodinjice, obenem pa jim nuditi čim več pouka in prakse v kmetijskih panogah. Vsled tega je pridružena že obstoječi kmetijski šoli.

Gojenke bodo imele v internatu celotno oskrbo, ki stane mesečno Din 400. Kr. banska uprava pa bo dovolila tudi četrtinske in polovične oprostitev oskrbovalnine po gospodarskem stanju starišev, tako da bodo gojenke prispevale po prečno le polovico, ostalo pa banovina.

Ker je v današnjem času izredne važnosti, da se vsa kmečka dekleta po dokončanem 16. letu starosti začnejo živo zanimati za njih poklicno izobrazbo t. j. za bodočo kmečko gospodinjico, zato se odločite vse, ki čitate te vrste, posebno one, ki ste imele priliko, temeljni nauk te izobrazbe dobiti v kmet. gospodinjstvu nadaljevalni šoli, za vstop v to šolo.

Vsa potrebna pojasnila glede sprejema Vam daje vodstvo kmetijsko-gospodinjstva šole v Sv. Juriju ob južni žel.

Organizacija

Prosvetno-organizatorični tečaj na Čehoslovaškem. V dneh od 10. januarja do 20. februarja 1932 se vrši v Bratislavi prosvetno-organizatorični tečaj, ki je predvsem namenjen izobrazbi kmetskega fanta. Tečaj priredi zelo delavna in agilna „Slobodné Učenie Sedliacke“ („Svobodna kmetska prosveta“), ki že skozi sedem let z največjim uspehom prireja take tečaje za kmetsko mladino. Tečaj traja skozi šest tednov; je pod najboljšim vodstvom ter na njem sodelujejo najboljše strokovne moči kakor tudi odlični zastopniki češkoslovaškega kmetskega gibanja.

Poleg češkoslovaške mladine ima dostop oziroma možnost biti v tečaju tudi naša kmetska mladina, organizirana v „Društvih kmetskih fantov in deklet“, njihovih pododborih ter pripravljanih odborih. Na vsakem takem tečaju sta za našo mladino predvideni dve brezplačni mesti, in sicer je brezplačno stanovanje, hrana, ogledi raznih ustanov, obisk kina in gledališča. Plačati je treba le vožnjo, ki velja z brzovlakom iz Ljubljane do Bratislave in nazaj 640 Din, z osebnim vlakom pa okoli 400 Din.

„Zveza kmetskih fantov in deklet“ poziva vsa društva, da za omenjeni tečaj v Bratislavi zainteresirajo svoje članstvo. Ime reflektanta pa je najkasneje do 30. t. m. sporočiti „Zvezi“, ki bo potem ukrenila vse potrebno glede sprejema v tečaj.

Članske legitimacije. Dolgo časa je bilo že občutiti nujno potrebo članskih legitimacij za člane „Društva kmetских fantov in deklet“. Do uresničenja pa je prišlo šele sedaj. „Zveza“ je te dni založila legitimacije za vse članstvo kmetско-mladinskega gibanja. Legitimacije so zelo lične in priročne ter služijo za 6 let, ker so prav solidno izdelane. Izdelal jih je po lastnem načrtu naš tov. Tone Knez.

Pozivamo vsa društva, da nam sporoče, koliko število legitimacij žele, nakar jim jih odpošljemo. Vsaka legitimacija velja 3 Din.

Knjižnica. Marljiva knjižničarka tov. Marjanca Jenko je nanovo uredila knjižnico „Zveze“. Nabavljenih je tudi lepo število novih knjig. Posebno važno pa je, da je knjižnica urejena kot potovalna knjižnica, tako da se zamo-rejo društva, ki reflektirajo na knjige, obrniti na „Zvezo“, ki jim zaželjene knjige pošlje na posodo za en ali dva meseca. Vsak potujoči oddelek knjižnice šteje 50 knjig, ki so vse prav skrbno izbrane: povečini leposlovne, nekaj pa tudi strokovnih.

Ker se tudi ob čitanju dobrih knjig vsakdo lahko izobrazí, pozivamo naša društva, da izrabijo zimski čas zato, da bodo svojemu članstvu nudila čimveč izobrazbe, obenem pa tudi prijetne zabave, ki jo človek toliko najde v lepi knjigi!

Vsem društvom, kakor tudi prijavitelkam I. Prosvetno-gospodinjskega tečaja smo razposlali okrožnice z nabiralnimi polami. Vzrok smo navedli v okrožnici ter upamo, da nas je sleherni pravilno razumel in bo po svojih močeh ter z ljubeznijo do kmetско-mladinskega gibanja storil vse, da bo čimprej omogočen tečaj, na katerega nekatere prijavitelke že tako nestrpno čakajo. V slogi in samopomoči nam je uspeh zagotovljen!

Vače. „Društvo kmetских fantov in deklet“ na Vačah je imelo svoj letni občni zbor dne 6. decembra t. l.

Stem je zopet zasnovalo načrt, za delo medsebojne kmetске izobrazbe. Izbralo je iz svoje srede najboljše delavce, ki bodo požrtvovalno in nesebično delovali za napredek in povzdig kmetске kulture, kakor tudi za splošni blagor naše lepe domovine: — Izvoljeni so bili sledeči:

Predsednik tov. Juvančič Jernej, namestnik tov. Kimovec Franc, tajnik tov. Sevljak Josip, blagajničarka tov. Kristan Roza; v odbor pa: tov. Zarnik Maks, Grilc Pavla, Juvan Franc, Žerko Pavla, Vrtačnik Josip, Indof Marija. — Delegati tov. Kristan Albin in Juvančič Jernej; v nadzorstvo tov. Čertanc in Barlič.

Čestitamo in želimo mnogo uspeha.

POSKUSI IZ NAŠIH VRST.

Ivan Hegler:

Njena prva in zadnja ljubezen.

1.

Blizu polnoči. Nad vasjo leži noč. Črni oblaki se pode čez nebo. Po poti skozi vas, koraka mlad fant, iskre se krešejo izpod njegovih težko okovanih čevljev. Zdaj je obstal pred majhno kočo na koncu vasi. Koča je last bajtarja Užnika. Ljudje pravijo, da ne dela rad, da je lovski tat, ki mu ne more noben lovski čuvaj do živega. Govorili pa so tudi, da je njegova hči Manca najlepša deklica daleč naokoli. Dasi je bila revna, je imela dosti snubcev, vendar nobenega ni marala. Zgodilo pa se je, da je nekega dne srečala v gozdu mladega grajščinskega čuvaja, baš ko je žela praprot za živino.

Bil je lep in mlad in živo je zardela ko je obstal pred njo. Prijela je koš in hotela domov pa jo je prijel za roko:

„Kaj se me bojiš, saj ti nočem nič žalega!“

Pogledala ga je skrivaj izpod čela. Videla je, da se hudomušno smeji in jo je bilo še bolj sram.

„Čigava pa si prav za prav? Že precej časa sem v tem kraju, pa te še nisem videl.“

„Užnikova Manca sem.“

„Tako, Užnikova si? Pa kako lep šopek si nabrala,“ je pripomnil, kažoč na šopek, ki ga je imela na prsih.

„Ali ga daš meni?“ je vprašal.

Pogledala ga je in molčala. Držal jo je za roko in ni se mu mogla izviti.

„Daj mi šopek, prosim te,“ je dejal, „drugače te ne izpustim.“

Zopet ga je pogledala, nato je odpela šopek ter mu ga vrgla v naročje.

Hotela je zbežati, toda pridržal jo je.

„Ali smem priti kdaj k tebi v vas?“ je vprašal.

„Smeš,“ je odgovorila, se mu je iztrgala in odbežala proti domu.

Od takrat je čestokrat prišel v vas k svoji Mancici.

Tudi nocoj je tiho potrkal:

„Manca!“

Molk. V vasi je zalajal pes in zdramil tišino.

„Manca!“ je zaklical močneje in spet potrkal.

Nekaj je zašumelo, nalahno se je odprlo okno. V temnem okviru, med nagelji se je pojavila Manca.

„Dober večer,“ jo je pozdravil, „ali oče spe.“

„Ne spe, ni jih doma.“

„Kam so šli?“

„Ne vem, včasih gredo in jih ni celo noč domov.“

„Ali smem v hišo?“ je proseče vprašal.

„Ne, lahko bi prišli oče.“

„Manca, ali boš prišla jutri k Pečini? Pred mrakom te bom tam čakal.“

„Bom,“ mu je odgovorila.

Fant jo je objel, za hip je pomolčal, nato je vprašal:

„Ali me imaš kaj rada?“

„Še vprašaš?“ je vzkliknila skoraj glasno.

Ko se je poslavljaj, mu je odtrgala najlepši nagelj in mu ga pripela.

„Kdaj zopet prideš?“ je vprašala tiho.

„Morda jutri zvečer. — Z Bogom.“

Tedaj je nesel stari Užnik po rebri nizdol lepega srnjaka ki ga je bil tisti dan ustrelil. Tiho se je splazil h koči, tiho šel po lestvi na svisli, tam zakopal srnjaka v seno ter se po isti poti vrnil v hišo. Ura v cerkvenem zvoniku je odbila polnoč.

2.

Drugi dan pred solnčnim zahodom je sedel mladi gozdar na parobku ob „Pečini“. Oziral se je na vse strani in pričakoval njo, katero je ljubil. Že zgodaj zjutraj je vstal, oblezel ves gozd in našel vse v redu. Lovski tatovi se ga boje, ker vedo, da ima sokolje oko in tenek sluh. Malo je tatvin, odkar je graščak njega nastavljal za čuvaja in gospod je z njim zadovoljen. Kmalu se bo lahko poročil z ljubljeno Manco. Toda glej, sedaj prihaja! Vstane in ji stopi nasproti.

„Sem že mislil, da te ne bo,“ je dejal smehljaje.

„Nisem prej utegnila, sama sem morala napasti živino ker očeta zopet ni doma.“

„Kam so šli?“

„Ne vem.“

Rezek strel preseka tisti hip gozdno tišino. Koj nato še eden.

Po gozdu proti njima priteče srnjak; komaj deset korakov pred njima se opoteče, pade in obleži mrtev.

Lovec je napol petelina pri puški in čakal.

Po gozdu je nekdo naglo korakal, dračje se mu je lomilo pod nogami.

Ko je bil blizu, je lovec pomeril in glasno zaklical „Stoj!“

Odgovoril mu je strel.

Krogla ga ni zadela. Ozrl se je na Manco in siknil: „Beži!“

Ona je planila kvišku in zbežala, toda komaj je napravila par korakov je zopet počil strel. — Zadel je Manco.

Lovec je kriknil in planil k nji. Tresel jo je in klical — zaman.

Bila je mrtva.

Tedaj je priteknel divji lovec — Užnik. Z enim pogledom je razumel in videl vse. Utrgal se mu je vzdih, ki je bil podoben kriku. Trenutek so mu begale

oči z mrtve hčere k mladeniču in nazaj, potem so obstale na puški. S trudno kretnjo in jo nesel k sencom in sprožil, brez glasu se je sesedel poleg mrtvega srnjaka. — — —

Od takrat pravijo ljudje tistemu kraju pri „Mrtvih pečinah.“

Oglas.

V nekem malem listu je izšel sledeči oglas: Oddam opremljeno sobo za gospo, ki je 4 m dolga in 3 m široka.

Na vratih lekarne

je bil nabit sledeč napis: Voda, ki ozdravlja slepoto! Kupite in prepričajte se! Vsak slepec naj prečita naša natančna navodila o načinu uporabe.

V nekem večjem časopisu

je med dnevnimi novicami stalo: Včeraj je našemu uglednemu trgovcu N. N. že tretjič umrla hčerka. Naše iskreno sožalje.

Raztresen profesor.

Napisal je pismo, ga zalepil in hotel pritisniti znamko. Toda v svoji raztresenosti je znamko, ko jo je oslinil, požrl. „To je že od sile!“ se je razjezil sam nad seboj, „počenjam neumnosti baš sedaj, ko se mi mudi na sejo?“

Potegne iz žepa vabilo na sejo, pogleda za katero uro je sklicana, potem hitro prilepi znamko na — vabilo, z napisanim pismom pa odhiti na sejo.

Pogovor.

Jožek, kaj pa boš, ko boš velik?

Vojak.

Sovražnik te bo ubil.

Bom pa sovražnik.

V lekarni.

Vstopi stara dama s sivimi lasmi. „Imate kaj za sive lase, gospod lekarnar?“

„Da, globoko spoštovanje, gospa.“

Na pokopališču

je visel napis: Tu se pokopavajo le mrlič, ki žive v vasi.

Tako jo je izdala.

Gospa: „No, veste kaj Micika, včeraj popoldne ste bili prosti, danes pa že zopet silite ven.“

Micika: „Oh, gospa, moja teta je zbolela, pa bi rada šla k njej.“

Mala Anica: „Pusti jo, mamica, naj gre. Njena teta je postala kapral in ima novo obleko. Slišala sem, ko jo je včeraj obiskala v kuhinji.“

Uganke.

Rešitev ugank v 11. številu Grude:

Spomenik: D, ara, g, r, pes, Magda, ploha, parna, kožuh, kreda, Maria, majka, shramba, Klavdij — Dr. Gregor Žerjav.

Zlogovni vogel: molekula, lepota, kuta, la.

Besednica: Krpan, Maria, preko, Miško, preko, Maria, preko, Banat. Od A do B ime: Prešeren.

Posetnica: Živinozdravnik.

Kvadrat I.

Pri	od	ke	sr
pri	ro	od	ce
O	bra	ti	raj
ske	sol	tov	ze

Sestavi posamezne zloge tako, da dobiš tri vrstice iz znane pesmi Simona Gregorčiča.

Kvadrat II.

1	2	3	4	5
2				
3				
4				
5				

Vodoravno: 1 kepa zemlje.

2 del suknje.

3 vriskati.

4 južni (palmov sad).

5 a, praviljično bitje.

Navpično: isto.

Od 1 do 5 vodoravno in navpično dobite znano ime.

Zelo primerna
BOŽIČNA DARILA!

*
Največja izbira!

*
Oglejte si naše izložbe!

A. & E. SKABERNÉ
LJUBLJANA

Halo društva.

Dva nova 4 cevna radio-
aparata z zvočnikom in
vsemi baterijami sta dru-
štvom poceni na pro-
daj pod zelo ugodnimi
plačilnimi pogoji!

Obrnite se na tovariša

Jozo Čuček

Ljubljana

Rožna ulica 29.

Ogrožena lepota uide nevarnosti škodljivih učin-
kov solna, vetra, vlage in starosti, samo z dnevno nego medicinsko
učinkujočih obrambenih sredstev, kot so: Fellerjeva Elsa pomada za
zaščito lica in kože ter Fellerjeva Elsa-pomada za rast las. Skozi
35 let preizkušene. Za v naprej poslanih 40 Din se dobi 2 lončka
brez daljnih stroškov v Elsaf fluid-tovarni **Eugen V. Feller, Stubica**
Donja, Elsatrg 264. Savska banovina.

Dobro kupite

nogavice, kravate, srajce, nahrbtnike, naramnice, dežni-
ke, palice, čipke, svilnate trakove, gumbe, nože, škarje, vošče-
no platno (Wachstuch), potrebščine za šivilje, krojače,
čevljarje, tapetnike le pri

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA

Nizke cene!

blizu Prešernovega spomenika (ob vodi).

Ni samo mladost

kar lepoti koristi,

Ni samo starost

kar lepoti škoduje,

negovanje, redno, dnevno negovanje je tisto, kar nas trajno drži lepe, toda negovanje s pripomočki izdelanimi na medicinski podlagi, ki ne polepšavajo samo trenutno, skrivajoč nedostatke, ampak s takimi, ki prodirejo v kožo in zdravstveno deluje. Kot takšni so preizkušeni in priznani:

Fellerjeva „Elsa“-mila zdravja in lepote, katera ne samo da prijetno diše in dajejo izdatno peno, temveč tudi koristijo zdravju. Dobi se v 7 vrstah:

Elsa-lilijino mlečno milo,
Elsa-milo iz lilijine kreme,
Elsa-rumenjakovo milo,
Elsa-glicerinevo milo,

Elsa-boraksovo milo,
Elsa-katranovomilo,
Elsa-milo za britje.

Po pošti za poskus 5 kosov Elsa-mila v poljubni izberi, brez drugih stroškov 52 Din.

Dalje:

Fellerjeva Elsa-pomada za zaščito lica in kože ter Fellerjeva Elsa-pomada za rast las (2 lončka franko 40 Din), Elsa lilijino mleko 13 Din 20, Elsa-Schampon 3 Din 30.

Naroči se v Elsafluid tovarni

Eugen V. Feller, Stubica Donja
Elsatrg 264 (Savska banovina)

Najboljše je denar v naprej poslati kajti povzetje stane 10 Din več.

Revmatiki

kateri vporabljajo za pomirjenje bolečin Fellerjev Elsafluid, Vam lahko povedo, kako so zadovoljni s tem domačim sredstvom in kozmetikom, ki se je obneslo skozi 35 let. Poskusna steklenica 6 Din, dvojna steklenica 9 Din povsod. Po pošti 9 poskusnih ali 9 dvojnih ali 2 velike specialne steklenice 62 Din brez daljnih stroškov pri lekarnarju

Eugen V. Feller, Stubica Donja, Elsatrg 264.
Savska banovina

Rezervirano!

za

Philips-Radio

na 12
mesečnih obrokov.

Najboljši aparati!
Najugodnejši obroki!

Generalno zastopstvo

„Centra“, Ljubljana

Masarykova cesta (Nova palača
Vzajemne zavarovalnice.)

Fantje in dekleta! Obleka dela človeka!

Oglejte si mojo veliko zalogo
modnih moških štofov, kamgarna,
ševiota, lodna za obleke.
Modus in črno sukno za površnike,
suknje in suknjiče.

Za ženske velika izbira modnega,
črnega, rujavega, sivega, svilnatega
in volnenega „Pliša“, „Žameta“, za
plašče (Montelne) in jope.

Krasna izbira perilnega modnega
barhenta za obleke in bluže,
šerpe, rute, zimske ogrinalke, plete in kocke
pri

Janko Česnik - u

Lingarjeva ul. Ljubljana Stritarjeva ul.

J. BLASNIKA NASL.

UNIVERZITETNA TISKARNA

LITOGRAFIJA OFFSETTISK KARTONAŽA

ZALOŽNIŠTVO VELIKE PRATIKE

VREČICE ZA SEMENJE

**NAJSTAREJŠI GRAFIČNI ZAVOD JUGOSLAVIJE
IZVRŠUJE VSE TISKOVIŃE NAJCENEJE IN NAJBOLJ SOLIDNO**

USTANOVLJENO LETA 1828

Denar naložite

najbolje in najvarneje pri domačem zavodu

KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM V LJUBLJANI

reg. zadr. z neomejeno zavezo

TAVČARJEVA (SODNA) UL. 1.

Telefon št. 2847 — Rač. pošt. hran. št. 14.257. — Brzjavni: „Kmetški dom“.

Vloge na knjižice in tekoči račun obrestuje po $5\frac{1}{2}\%$, pri tromesečni odpovedi po 7% brez odbitka davka na rente.

Stanje vlog:

Din 35.000.000.-.

Rezervni zaklad:

nad Din 900.000.-.

Jamstvo za vloge presega večkratno vrednost vlog. Strankam nuji brezplačno poštne položnice za nalaganje denarja. — Vložne knjižice drugih zavodov sprejema kot gotovino brez prekinjenja obrestovanja.

Posojila daje na poroštvo, na vknjižbo in na zastavo premičnih in vrednostnih papirjev in v tekočem računu pod najugodnejšimi pogoji.

Blagajniške ure: Ob delavnikih od 8 - 12 $\frac{1}{2}$, in od 3 - 4 $\frac{1}{2}$, le ob sobotah in dnevih pred prazniki od 8 - 12 $\frac{1}{2}$ ure.

